

Monumentnummer*: 532304

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 15 juli 2016
Kadaster deel/nr 82819/186

Woonplaats* Utrecht *Gemeente** Utrecht *Provincie** Utrecht

Locatiennaam Klopvaart, Utrecht *Locatieomschrijving*

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Utrecht	F			2975
Utrecht	F			684
Utrecht	F			1210

*Omschrijving***

Cluster 29. Schutsluis / inundatiesluis / keersluis.

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

Inleiding

SCHUTSLUIS / INUNDATIESLUIS / KEERSLUIS als civiel en militair waterbouwkundig onderdeel van het complex Klopvaart. Het verdedigingssysteem van de Nieuwe Hollandse Waterlinie was in de eerste plaats gebaseerd op het gecontroleerd onder water zetten van (grote) terreinoppervlakken. Gecontroleerde inundatie vergde een ingenieus systeem van waterwerken, zoals sluisen, stuwen, vaarten en kanalen, waarmee het peil snel en binnen nauwe grenzen gesteld en gehandhaafd kon worden. De vaarten en kanalen waren vaak reeds ter plaatse aanwezig en vergden dan hoogstens enige aanpassing. In het geval van de Klopvaart betekende dit onder meer de aanpassing en nieuwbouw van sluiswerken. Aan de monding van de Klopvaart bestond al eeuwen een schutsluisje, zoals bij meerdere, vergelijkbare wateren die in de Vecht uitkwamen. Dit was ook de aanleiding tot het opwerpen van een schans en later de bouw van een fort op deze plaats: verdediging van dit vitale waterwerk. In het laatste kwart van de 19de eeuw is de bestaande

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

schutsluis, die recht in het verlengde van de vaart ligt, vervangen door een nieuw gebouwd exemplaar. Iets westelijk van de sluis werd parallel hiermee een damsluis met een brug erover gebouwd. De schutsluis kon - dankzij voorzieningen - mede dienen als inundatiesluis en keersluis; de puntdeuren van de schutsluis konden immers niet tegen hoog buitenwater in worden geopend. De sluis kreeg hiermee civiele en militaire functies in samenhang met inundaties en (militair) verkeer over water. Over het zuidelijk hoofd van de sluis ligt in de Vechtdijk een betonnen brug met lage balustrade en lage ijzeren leuning. Het schutsluisje is omstreeks 1980 grotendeels volgestort met aardmateriaal, maar in 2010 zijn plannen gemaakt om het werk weer te herstellen. Anno 2014 was hieraan nog geen uitvoering gegeven en was het object nog grotendeels aan het zicht onttrokken. Tussen de damsluis (oost) en de schutsluis / inundatiesluis / keersluis (west) is in 1919 een elektrisch gemaakte brug gebouwd, dat direct westelijk van de damsluis een uitlaatkolk in de Vecht kreeg en waarover eveneens een brug kwam te liggen. In totaal waren er dus drie uitlaten in de Vecht.

Omschrijving

Kleine bakstenen SCHUTSLUIS / INUNDATIESLUIS / KEERSLUIS, kort na 1884 gebouwd, waarbij de beide hoofden deels met natuurstenen dekplaten zijn uitgevoerd. De sluis verbond de Klopvaart met de Vecht en ligt in de as van de vaart, naast de oostelijker damsluis waarmee de vaart gesloten kon worden. De zichtbare resten van het sluisje zijn in het noordelijk hoofd voorzien van enige schotbalksleuven of schotbalksponningen. Het sluisje moet - inclusief de over het zuideinde gebouwde brug - ongeveer 40 m lang en circa 4 m breed zijn (geweest).

Waardering

De SCHUTSLUIS / INUNDATIESLUIS / KEERSLUIS van het complex Klopvaart en gelegen aan de Vecht ten zuiden van het Fort aan de Klop is van algemeen belang vanwege:

* Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.

* Architectuurhistorische waarden in het bijzonder als uiting van de militair-strategische bouwkunde, die gebaseerd is op en ontstond als uitvloeisel van: a. het systeem van inundatie en accesverdediging (19de eeuw), b. de wedloop met de zich versterkende offensieve middelen (19de eeuw).

Het betreft hier een aan de militair-strategische bouwkunde gerelateerde uiting van de historische waterbouwkunde van kort na 1884, namelijk een sluis voor civiele en militaire doeleinden.

* Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Open verdedigingswerk

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument